

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ
អគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម

german
cooperation
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

គោលការណ៍ណែនាំស្តីអំពី

ការនាំចេញផ្លែស្វាយស្រស់ពីប្រទេសកម្ពុជានៅប្រទេសចិន

ព័ត៌មានបោះពុម្ព

សហការបោះពុម្ពផ្សាយដោយ

អគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្មនៃ

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

អគារ៥៤B/៤៩F ផ្លូវលេខ៥៥-៦៥៦ សង្កាត់ទឹកល្អក់៣

ខណ្ឌទួលគោក រាជធានីភ្នំពេញ កម្ពុជា

ទូរស័ព្ទ៖ ០២៣ ៨៨៣ ៤២៧

I <https://gda.maff.gov.kh/>

F <https://www.facebook.com/gda.maff.gov.kh>

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

ការិយាល័យចុះបញ្ជី៖

Bonn and Eschborn, Germany

គម្រោង៖ ការគាំទ្រកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចថ្នាក់តំបន់ នៅអាស៊ី (SRECA)

កម្ពុជា

ការិយាល័យ GIZ ASEAN Regional Economic Integration មជ្ឈមណ្ឌលពាណិជ្ជកម្ម Delano ជាន់ទី២ មហាវិថីសាធារណៈផែនក (១៦៩) កែងផ្លូវលេខ ១៣៤ សង្កាត់វាលវែង ខណ្ឌ៧មករា ភ្នំពេញ (១២២៥៣) កម្ពុជា

ចិន

Tayuan Diplomatic Office Building 1-14-1
Liangmahe Nanlu No 14
Beijing 100600, Chaoyang District
T + 86 10 8532 1857 F + 86 10 8532 5774
E sreca@giz.de
I www.connecting-asia.org
I www.giz.de/en/worldwide/34101.html

និពន្ធដោយ/ចងក្រងដោយ

Nikolaus Schall

អ្នកកែសម្រួល

GIZ, GDA

រចនា/រៀបចំ

Nikolaus Schall

កម្មសិទ្ធិរូបភាព

GDA

Alibaba.com (Packaging examples)

aam-sutra.blogspot.com (mango-packaging)

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ឯកសារណែនាំស្តីពីការនាំចេញផ្លែស្វាយស្រស់ចេញទៅកាន់ប្រទេសចិនត្រូវបានបង្កើតឡើងរួមគ្នាដោយ អគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម និងគម្រោង “ការគាំទ្រកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចថ្នាក់តំបន់នៅតំបន់អាស៊ី” (SRECA) អនុវត្តដោយអង្គការ GIZ តំណាងអោយ ក្រសួងសហព័ន្ធអាល្លឺម៉ង់សម្រាប់កិច្ចប្រតិបត្តិការ និងអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច (BMZ)។

សេចក្តីអះអាង

ទស្សនៈ និងយោបល់ដែលបានលើកឡើងដោយអ្នកនិពន្ធនៅក្នុងសៀវភៅនេះមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំង ឬបង្ហាញពីគំនិតរបស់ GIZ ឡើយ។ GIZ ទទួលខុសត្រូវលើខ្លឹមសារនៃការបោះពុម្ពផ្សាយនេះ។ សៀវភៅណែនាំនេះត្រូវបានចងក្រងជាឧបករណ៍គាំទ្រ។ មិនមានការទទួលខុសត្រូវផ្នែកច្បាប់ណាមួយត្រូវបានទទួលយកសម្រាប់ការខូចខាតណាមួយដែលកើតឡើងពីព័ត៌មានមិនត្រឹមត្រូវនៅក្នុងសៀវភៅណែនាំនេះទេ។

ភ្នំពេញ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២០

មាតិកា

អំពីឯកសារនេះ	09
១. ទិដ្ឋភាពរួមនៃការនាំចេញផ្លែស្វាយទៅកាន់ប្រទេសចិន	0២
១.១ ការណែនាំអំពីទីផ្សារផ្លែឈើរបស់ប្រទេសចិន	0២
១.២ គោលបំណងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក្នុងការលើកស្ទួយការនាំចេញផ្លែឈើទៅប្រទេសចិន.....	0២
១.៣ ផលិតកម្មផ្លែស្វាយស្រស់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា.....	0៤
១.៤ ចំណូលចិត្ត និងរសជាតិស្វាយនៅប្រទេសចិន.....	0៦
២. សាវតារនៃគោលនយោបាយនាំចេញ និងនាំចូលផ្លែស្វាយកម្ពុជា-ចិន	0៧
២.១ កិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីកម្ពុជា-ចិន និង អាស៊ាន-ចិន (ព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរី FTA)	0៧
២.២ ពិធីសារស្តីពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវការកូតតាមអនាម័យសម្រាប់នាំចេញស្វាយស្រស់កម្ពុជាទៅកាន់ប្រទេសចិន	0៨
២.៣ គោលនយោបាយស្តីពីការនាំចូល និងនាំចេញទៅកាន់ប្រទេសចិន.....	0៨
២.៤ កំពង់ផែនៅប្រទេសចិនដែលត្រូវបានរៀបចំជាកំពង់ផែផ្លែឈើ.....	0៨
៣. នីតិវិធីក្នុងការនាំចេញផ្លែស្វាយតាមជំហាននីមួយៗ	១១
៣.១ ការចុះបញ្ជីអ្នកដាំដុះស្វាយ និងទីតាំងវេចខ្ចប់ជាមួយអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម.....	១២
៣.២ វិញ្ញាបនបត្រ និងស្តង់ដារ	១២
៣.២.១ ការធ្វើអធិការកិច្ច និងកូតតាមអនាម័យមុនពេលនាំចេញ	១២
៣.២.២ ការទទួលបាននូវវិញ្ញាបនបត្រអនាម័យ និងកូតតាមអនាម័យ	១៣
៣.២.៣ ការគ្រប់គ្រងចម្ការ.....	១៦
៣.២.៤ ការពិនិត្យអនុលោមភាព.....	១៦
៣.៣ ការប្រកាសពន្ធគយ និងឯកសារគាំទ្រ.....	១៦
៣.៣.១ លក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ការវេចខ្ចប់ និងការធ្វើប្រព្រឹត្តកម្មកូតតាមអនាម័យ.....	១៦
៣.៣.២ នីតិវិធីគយ/ការទទួលបានអាជ្ញាប័ណ្ណនាំចេញ.....	១៧
៣.៣.៣ វិញ្ញាបនបត្របញ្ជាក់ប្រភពដើម.....	១៧
៣.៤ ការដឹកជញ្ជូនស្វាយ និងការទូទាត់ប្រាក់	១៨
៣.៤.១ ការរៀបចំផ្លែស្វាយសម្រាប់នាំចេញ	១៨
៣.៤.២ ការវេចខ្ចប់ និងបិតស្លាកសញ្ញាលើផ្លែស្វាយ	១៩
៣.៤.៣ ការដឹកជញ្ជូនផ្លែស្វាយពីប្រទេសកម្ពុជាទៅកាន់ប្រទេសចិន	២២
៣.៤.៤ ការបង្កើត និងអភិវឌ្ឍន៍ទំនាក់ទំនងពាណិជ្ជកម្មជាមួយក្រុមហ៊ុនដឹកជញ្ជូននាំចេញ.....	២៣
៣.៤.៥ ភ្នាក់ងារ និងអ្នកចែកចាយ.....	២៤
៣.៤.៦ នីតិវិធីនៃការទូទាត់ប្រាក់	២៥
៤. លក្ខខណ្ឌតម្រូវជាក់លាក់សម្រាប់ការនាំចូលទៅប្រទេសចិន	២៦
៤.១ ច្បាប់ និងបទប្បញ្ញត្តិ.....	២៧

៤.១.១ ទិដ្ឋភាពទូទៅនៃបទប្បញ្ញត្តិ និងច្បាប់ និងតួនាទីរបស់ /BAA	២៧
៤.១.២ ច្បាប់ និងបទប្បញ្ញត្តិសម្រាប់ការនាំចូលផ្លែឈើស្រស់	២៩
៤.២ ការធ្វើអធិការកិច្ច ការធ្វើតេស្ត និងការត្រួតពិនិត្យគុណភាព	៣០
៤.២.១ បញ្ជីឯកសារដែលត្រូវការសម្រាប់ការដឹកជញ្ជូន.....	៣១
៤.២.២ ឯកសារជាក់លាក់សម្រាប់ផ្លែស្វាយពីប្រទេសកម្ពុជា	៣១
៤.៣ ដំណើរការប្រកាសពន្ធគយ និងភូតតាមអនាម័យ	៣២
៤.៤ ការធ្វើអធិការកិច្ចគយ និងភូតតាមអនាម័យ និងនីតិវិធីនៃការធ្វើតេស្ត	៣៤
៥. ការណែនាំសម្រាប់ផលិតកម្ម និងទីផ្សារផ្លែស្វាយ.....	៣៦
៥.១ ផលិតកម្មស្វាយ	៣៦
៥.២ ការផ្តោតសំខាន់លើគុណភាព.....	៣៧
៥.៣ ការស្រាវជ្រាវអំពីទីផ្សារ	៣៧
៥.៤ ភាពជាដៃគូក្នុងស្រុក	៣៧
៥.៥ ការធ្វើទីផ្សារ និងការកសាងម៉ាកយីហោ	៣៨
៥.៦ ការធ្វើទីផ្សារ	៣៨
៥.៧ ការគ្រប់គ្រងហានិភ័យ	៣៩
៦. បញ្ជីពិពណ៌នាពាណិជ្ជកម្មពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងប្រទេសចិន	៤០
៧. ឧបសម្ព័ន្ធ	៤១

បញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធ

- ១ : ដំហាន/ដំណើរការនៃការដាក់ពាក្យសុំវិញ្ញាបនបត្រភូតតាមអនាម័យ
- ២: ការប្រកាសពន្ធគយ (កម្ពុជា)
- ៣: គំរូទម្រង់/ឯកសារសម្រាប់នាំចេញសំខាន់ៗ
- ៤: ទីភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាលដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងភាគីពាក់ព័ន្ធនានា
- ៥: បញ្ជីភ្នាក់ងារ និងអាជ្ញាធរនៅកម្ពុជា-ចិន
- ៦: កម្រិតសំណល់ជាតិពុលអតិបរមាលើផលិតផលស្វាយ

អំពីឯកសារនេះ

ការកើនឡើងប្រាក់ចំណូល និងជីវភាពប្រជាជនថ្នាក់កណ្តាលបានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងតម្រូវការដែលមិនចេះរឹងស្លុតរបស់ប្រទេសចិននូវផ្លែឈើស្រស់ដែលដាំដុះក្នុងស្រុក និងនាំចូលដែលមានគុណភាពខ្ពស់។ យោងតាមស្ថិតិផ្លូវការប្រាក់ឈ្នួលរបស់ប្រជាជននៅទីក្រុងប្រចាំឆ្នាំក្នុងប្រទេសចិនជាមធ្យមបានកើនឡើង ១៦៥% ចន្លោះឆ្នាំ២០០៩ ដល់ ២០១៨ ពីប្រមាណ ៣២ ២៤៤ យ៉ន (៤ ៥៦៩ ដុល្លារអាមេរិក) ទៅ ៨២ ៤៦១ យ៉ន (១១ ៦៨៤ ដុល្លារអាមេរិក)។ ក្នុងរយៈពេលដូចគ្នា តម្លៃនៃការនាំចូលផ្លែឈើស្រស់របស់ចិនបានកើនឡើងជាង ៤៨៧% ពីក្រោម ១,២ពាន់លានដុល្លារអាមេរិកដល់ជាង ៦,៩ ពាន់លានដុល្លារអាមេរិក។ រដ្ឋាភិបាលចិនបានសម្របសម្រួលការរឹកច្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័សក្នុងការនាំចូលទាំងនេះ តាមរយៈការពង្រីកទំនាក់ទំនងពាណិជ្ជកម្មជាមួយបណ្តាប្រទេសនាំចេញផ្លែឈើរួមមានតាមរយៈ ការបង្កើតកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរី និងការបង្កើនជាលំដាប់នូវចំនួនផ្លែឈើស្រស់ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យនាំចូលមកប្រទេសចិនបាន។ នៅឆ្នាំ២០១៨ ប្រទេសចិននាំចូលផ្លែស្វាយជិត ១១ ០០០ តោន ដែលមានតម្លៃប្រមាណជាង ២០លានដុល្លារអាមេរិកមកពីប្រទេស និងតំបន់ចំនួន៩ ដែលតំណាងឱ្យមានការកើនឡើង ១១៣% នៃបរិមាណនាំចូលប៉ុន្តែស្មើត្រឹមតែ ៨,១% នៃតម្លៃកើនឡើងបើធៀបនឹងឆ្នាំ២០១៧¹។ នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២០ រដ្ឋាភិបាលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនតំណាងដោយរដ្ឋបាលគយ និង ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាតំណាងដោយក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទបានចុះហត្ថលេខាលើពិធីសារស្តីពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវវត្ថុតាមអនាម័យសម្រាប់នាំចេញផ្លែស្វាយស្រស់ពីប្រទេសកម្ពុជាទៅប្រទេសចិន។ កិច្ចព្រមព្រៀងនេះចង្អុលបង្ហាញផ្លូវសម្រាប់អ្នកផលិត និងអ្នកនាំចេញស្វាយរបស់កម្ពុជាសម្រាប់ការនាំចេញទៅកាន់ប្រទេសចិន²។

គម្រោង «ការគាំទ្រកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចថ្នាក់តំបន់នៅអាស៊ី SRECA > ផ្តួចផ្តើមដោយក្រសួងសហព័ន្ធសម្រាប់សហប្រតិបត្តិការ និងអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច BMZ និងអនុវត្តដោយ Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH ធ្វើការជាមួយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ឡាវ ម៉ុងហ្គោលី ចិន និងវៀតណាមក្នុងបរិបទនៃយន្តការសហប្រតិបត្តិការអនុតំបន់ដូចជា គំនិតផ្តួចផ្តើម Greater Tumen (GTI) នៅអាស៊ីខាងកើត ឬតំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរីអាស៊ាន-ចិននៅតំបន់អាស៊ាន។ ឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការរបស់សហគ្រាសកម្ពុជា GIZ បានសហការជាមួយអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្មនៃក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ក្នុងការផ្តល់សៀវភៅណែនាំស្តីពីការនាំចេញផ្លែស្វាយស្រស់ទៅកាន់ប្រទេសចិន ដើម្បីជួយសម្របសម្រួលដល់ពាណិជ្ជកម្មរវាងប្រទេសទាំងពីរជាពិសេសសម្រាប់អ្នកនាំចេញ។

សៀវភៅណែនាំស្តីពីការនាំចេញផ្លែស្វាយស្រស់ទៅកាន់ប្រទេសចិននេះ គឺជាគោលការណ៍ណែនាំលម្អិតសម្រាប់សហគ្រាសឯកជននៅកម្ពុជា ដែលមានបំណងនាំចេញផលិតផលរបស់ពួកគេទៅកាន់ប្រទេសចិន។

¹ Tropical Fresh Fruit Exporter's Guide to China, March 2020, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, Support of Regional Economic Cooperation in Asia (SRECA), Cambodia
² China-Cambodia Protocol on Phytosanitary Requirements for the export of fresh Banana from Cambodia to China

១. ទិដ្ឋភាពទូទៅនៃការនាំចេញផ្លែស្វាយទៅកាន់ប្រទេសចិន

១.១ ការណែនាំអំពីទីផ្សារផ្លែឈើរបស់ប្រទេសចិន

ប្រទេសចិនជាប្រទេសដែលផលិត នាំចូល និងបរិភោគផ្លែឈើស្រស់ធំជាងគេនៅលើពិភពលោក។ កំណើនសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាងឆាប់រហ័ស និងប្រាក់ខែជាមធ្យមប្រចាំឆ្នាំនៅតំបន់ទីក្រុងនៅប្រទេសចិនបានកើនឡើងយ៉ាងគំហុកពីប្រមាណ ៤ ៥០០ ដុល្លារអាមេរិកនៅឆ្នាំ២០០៩ រហូតដល់ច្រើនជាង ១១ ០០០ ដុល្លារអាមេរិកនៅឆ្នាំ២០១៨^៣។ អ្នកប្រើប្រាស់ និងអ្នកបរិភោគនៅប្រទេសចិនមានលទ្ធភាពចំណាយច្រើនជាងមុន និងចាប់ផ្តើមចាប់អារម្មណ៍អំពីបញ្ហាសុខភាព។ ការលក់ផ្លែឈើស្រស់បានក្លាយជាចំណុចផ្ដោតដ៏សំខាន់នៅតាមបណ្តាទីផ្សារនានានៅប្រទេសចិន។ ក្នុងរយៈពេលមួយទសវត្សរ៍កន្លងមកនេះ តម្លៃនៃការនាំចូលផ្លែឈើស្រស់បានកើនឡើងពីក្រោម ១ ២០០ លានដុល្លារអាមេរិកនៅឆ្នាំ២០០៩ រហូតដល់លើសពី ៦ ៩០០លានដុល្លារអាមេរិកនៅឆ្នាំ២០១៨ ដែលក្នុងនោះមានផ្លែឈើជាង ២០០ប្រភេទមកពីប្រទេសចំនួន ២៤ដែលអនុញ្ញាតឱ្យនាំចូលនៅឆ្នាំ២០១៩។ នៅក្នុងឆ្នាំ២០១៨ ប្រទេសចិនបាននាំចូលផ្លែស្វាយស្រស់ជិត ១១ ០០០ តោន ជាមួយតម្លៃជាង ២០ លានដុល្លារអាមេរិកពីប្រទេស និងតំបន់ចំនួន៩ ដែលតំណាងឱ្យ ១១៣% នៃបរិមាណដែលកើនឡើង ប៉ុន្តែមានតែ ៨.១% នៃតម្លៃដែលបានកើនឡើងបើធៀបទៅនឹងឆ្នាំ២០១៧^៤។ ការកើនឡើងទាំងនេះដោយសារប្រទេសថៃ និងវៀតណាម ដែលបានបង្កើនបរិមាណនៃការនាំចេញផ្លែស្វាយទៅកាន់ប្រទេសចិនបានកើនឡើងពី ៤៩២% ទៅ ៨១៦% រៀងៗខ្លួន។ ផ្លែស្វាយត្រូវបានគេបរិភោគនៅទូទាំងប្រទេសចិន ទោះបីការប្រើប្រាស់ច្រើនបំផុតនៅតំបន់ភាគខាងត្បូងក៏ដោយ។ លើសពីនេះទៀតផ្លែស្វាយក្នុងស្រុកមួយចំនួនធំរបស់ចិនត្រូវបានកែច្នៃជាទឹកផ្លែឈើ ស្វាយស្អាត និងផលិតផលផ្សេងទៀត^៥។

១.២ គោលបំណងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក្នុងការលើកស្ទួយការនាំចេញផ្លែឈើទៅប្រទេសចិន

ប្រទេសកម្ពុជាជាទីផ្សារដ៏ទាក់ទាញសម្រាប់វិនិយោគិនបរទេស ជាពិសេសពីប្រទេសចិនដោយសារទីតាំង ភូមិសាស្ត្រ និងគោលនយោបាយនិងបរិយាកាសវិនិយោគ ដែលអំណោយផល។ ទន្ទឹមនឹងនេះដែរ កម្ពុជាត្រូវតែទាញយកផលប្រយោជន៍ឱ្យអស់ពីលទ្ធភាពពីឱកាសទីផ្សារនេះ និងស្វែងរកពង្រីកបរិមាណនាំចេញផលិតផលកសិកម្មដើម្បីជួយបង្កើនកំណើនសេដ្ឋកិច្ចក្នុងប្រទេស។ រាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងក្នុងការគាំទ្រអ្នកផលិត និងនាំចេញផ្លែឈើទីកាន់ទីផ្សារអន្តរជាតិក្នុងគោលបំណងបង្កើនបរិមាណនៃការនាំចេញផ្លែឈើ ដោយមានប្រទេសចិនជាទីផ្សារចម្បងសម្រាប់ការនាំចេញផ្លែស្វាយរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ សេចក្តីសង្ខេបអំពីភ្នាក់ងារសំខាន់ៗរបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗទៀតសម្រាប់ការនាំចេញផ្លែឈើត្រូវបានបញ្ចូលក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទី៤ នៃឯកសារនេះ។

³ Markets for Cambodian Crops with Promising Prospects, Bastiaan Bijl Consultancy GMBH, on behalf of CAVAC, May 2020
⁴ **Note:** There are some distortion in these growth figures as mango and other fruits are also often traded across the border (= grey market exports), with Cambodian mango being traded via Vietnam border. As a result, they are classified as Vietnamese exports and not Cambodia. However, as the border inspection become stricter, some border trade has changed over to becoming "normal" legal trade. This is the main reason why the export volume soared in 2018.
⁵ Tropical Fresh Fruit Exporter's Guide to China, March 2020, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, Support of Regional Economic Cooperation in Asia (SRECA), Cambodia

រាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានកំណត់គោលនយោបាយ និងបទប្បញ្ញត្តិជាច្រើនសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យកសិកម្ម និងការនាំចេញផលិតកសិកម្មជាក់លាក់។ យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណដំណាក់កាលទី៤ និងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍថ្នាក់ជាតិ ២០១៩-២០២៣ ជាគោលនយោបាយរួមបញ្ចូលថ្នាក់ជាតិពីរ ដែលលម្អិតអំពីគោលដៅក្នុងការពង្រីកការអភិវឌ្ឍន៍គ្រប់អនុវិស័យកសិកម្មតាមរយៈការបង្កើនផលិតភាព ការធ្វើទំនើបកម្ម និងពាណិជ្ជកម្ម។ ការអភិវឌ្ឍវិស័យកសិកម្មនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានគូសបញ្ជាក់នៅក្នុង **ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យកសិកម្ម ២០១៩-២០២៣ និងផែនការមេសម្រាប់វិស័យកសិកម្មឆ្នាំ២០៣០** ដែលមានបំណងលើកកម្ពស់ការប្រកួតប្រជែង កំណើនប្រកបដោយបរិយាប័ន្ន និងវិស័យកសិកម្មទំនើបប្រកបដោយចីរភាព និងភាពបត់បែន^៦ ។

ជាពិសេស នៅក្នុងអនុវិស័យដំណាំ **ផែនការមេសម្រាប់ផលិតកម្មដំណាំឆ្នាំ២០១៦-២០៣០** ប្រមើលមើលកម្ពុជាជា «ប្រភពដែលអាចទុកចិត្តបានសម្រាប់ផលិតដំណាំដែលមានគុណភាពខ្ពស់ សុវត្ថិភាព និងមានការប្រកួតប្រជែងនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចសកលលោក ទន្ទឹមនឹងការធានានូវបរិមាណគ្រប់គ្រាន់នៃអាហារដែលមានសុវត្ថិភាពដើម្បីបំពេញនូវសុវត្ថិភាពចំណីអាហារ និងអាហារូបត្ថម្ភនៃប្រជាជនខ្លួនប្រកបដោយចីរភាព និងបត់បែនតាមលក្ខខណ្ឌអាកាសធាតុ»។ នៅក្រោមផែនការគោលនេះ ដំណាំសក្កានុពលចំនួន ៨ និងខ្សែប្រាក់ផលិតកម្មរបស់ដំណាំទាំងនោះត្រូវបានកំណត់សម្រាប់ការបញ្ជាក់បន្ថែមទៅលើគោលនយោបាយសម្រាប់ការធ្វើអន្តរាគមន៍។ ស្វាយជាដំណាំមួយក្នុងចំណោមដំណាំដែលត្រូវបានជ្រើសរើស ហើយមានចក្ខុវិស័យជាក់លាក់សម្រាប់ឆ្នាំ ២០៣០ «*កម្ពុជាជាប្រទេសមួយក្នុងចំណោមប្រទេសនាំចេញស្វាយស្រស់ទាំង៥ ដែលមានគុណភាពល្អលើពិភពលោក*» ។

ដោយទទួលស្គាល់អំពីភាពសំខាន់របស់អនុវិស័យសាកវប្បកម្ម និងមានការតាំងចិត្តក្នុងការលើកកម្ពស់អនុវិស័យនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកំពុងបង្កើតនូវ **យុទ្ធសាស្ត្រសាកវប្បកម្ម** ដែលមាន ៨សមាសភាគចូលរួម ដែលរួមមានការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវផលិតកម្មនិងផលិតភាព ការគ្រប់គ្រងក្រោយប្រមូលផល ទីផ្សារនិងការនាំចេញ ការកែច្នៃនិងបន្ថែមតម្លៃ ការអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្ស ក្រុមអ្នកផលិតនិងអ្នកប្រើប្រាស់/អ្នកបរិភោគ និងការសហការណ៍ និងចងបណ្តាញជាមួយស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត។

នៅកម្រិតផលិតកម្ម **ច្បាប់សហគមន៍កសិកម្ម** និង **អនុក្រឹត្យស្តីពីកសិកម្មកិច្ចសន្យា** មានបំណង «ពង្រឹងការទទួលខុសត្រូវ និងកសាងទំនុកចិត្ត» រវាងកសិករ និងអ្នកទិញផ្អែកទៅលើគោលការណ៍ «សមភាព និងភាពយុត្តិធម៌»។ ការអនុវត្តកសិកម្មកិច្ចសន្យា គឺដើម្បីធានាតម្លៃ គុណភាព និងបរិមាណនៃការផ្គត់ផ្គង់ផលិតផលកសិកម្ម ហើយ «បង្កើនការទិញការកែច្នៃ និងការនាំចេញផលិតផលកសិកម្ម»។ នៅក្រោមអនុក្រឹត្យនេះ កសិករធ្វើការផ្ទាល់ជាមួយអ្នកទិញក្រោមការសម្របសម្រួលរបស់ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត **ប្រកាសស្តីពីការអនុវត្តកសិកម្មល្អ** ក៏ត្រូវចងក្រងផ្អែកទៅលើបទដ្ឋានការអនុវត្តកសិកម្មល្អរបស់បណ្តាប្រទេសក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដែលចេញវិញ្ញាបនបត្របញ្ជាក់គុណភាពបន្ថែម ផ្លែឈើ និងកសិដ្ឋានទាំងឡាយ។ មកដល់សព្វថ្ងៃ នៅប្រទេសកម្ពុជាមានកសិដ្ឋានប្រមាណជា៥០ ដែលទទួលបានវិញ្ញាបនបត្រដែលភាគច្រើនជាកសិដ្ឋានដាំដុះផ្លែឈើ។ **គោលនយោបាយផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម** ដែលបានអនុវត្តតាំងពីឆ្នាំ២០១៥ មានបំណងគាំទ្រកសិករដើម្បីទទួលបាននូវចំណេះដឹង ជំនាញ ព័ត៌មាន និងបច្ចេកវិទ្យាកាន់តែទូលំទូលាយដើម្បីពង្រឹងផលិតភាពកសិកម្ម ពិពិធកម្ម និងពាណិជ្ជកម្ម។

⁶ Source: GIZ; Mapping Actors in Trade/Export of Agriculture Produce in Cambodia, 31 July 2020, BDTrus consultancy

ពិធីសាររវាងចិន-កម្ពុជាស្តីពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវភូតតាមអនាម័យសម្រាប់ការនាំចេញស្វាយស្រស់ពីប្រទេសកម្ពុជាទៅកាន់ប្រទេសចិន ដែលបានចុះហត្ថលេខាកាលពីពេលថ្មីៗនេះ គឺជាឧទាហរណ៍ដ៏ល្អមួយដែលបង្ហាញអំពីការសម្របសម្រួលរបស់រដ្ឋាភិបាល និងការគាំទ្រដល់អ្នកដាំដុះ និងអ្នកនាំចេញទៅកាន់ទីផ្សារប្រទេសចិន។

១.៣ ផលិតកម្មផ្លែស្វាយស្រស់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

ស្វាយមានឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រ *Mangifera indica* ហើយត្រូវបានដាំនៅក្នុងតំបន់អនុត្រូពិក និងតំបន់ត្រូពិករួមទាំងប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ⁷។ មានប្រភេទពូជស្វាយជាច្រើនដែលខុសគ្នាទៅតាមលក្ខខណ្ឌដី និងអាកាសធាតុ។ នៅប្រទេសកម្ពុជា ប្រភេទពូជស្វាយដែលដាំដុះច្រើនជាងគេ គឺស្វាយកែវមៀតដែលមានទំហំធំ សម្បកពណ៌លឿងស្រាល មានកម្រិតសរសៃពីមធ្យមទៅទាប និងមានក្លិនក្រអូបស្រាលជាមួយនឹងរសជាតិផ្អែម។

ប្រទេសកម្ពុជាកំពុងតែទទួលបានជោគជ័យក្នុងផលិតកម្ម និងការនាំចេញផ្លែស្វាយស្រស់។ បច្ចុប្បន្នផ្ទៃដីសរុបសម្រាប់ចម្ការស្វាយនៅកម្ពុជាមានលើសពី ១២៤,៣ ពាន់ហិកតា។ បរិមាណផលិតកម្មប្រចាំឆ្នាំឈានដល់ ១,៤៤ លានតោន⁸។ កម្ពុជាបានសម្រេចបានបរិមាណនាំចេញផ្លែស្វាយស្រស់ដែលមានគុណភាពល្អ ហើយកំពុងបង្កើនចំណែកទីផ្សារនិងចាប់យកទីផ្សារថ្មីៗ។ លទ្ធភាពនៃការនាំចេញផ្លែស្វាយស្រស់ទៅកាន់ទីផ្សារប្រទេសចិន គឺជាឱកាសដ៏មានតម្លៃសម្រាប់កសិករដាំដុះស្វាយនៅកម្ពុជា។ កត្តានេះនឹងជួយដល់សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា និងបង្កើនការអភិវឌ្ឍភូមិកសិកម្មបន្ថែមទៀតនៅក្នុងតំបន់ដែលកំពុងអភិវឌ្ឍ។ អគ្គរដ្ឋបាលគយនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនបានទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការនូវបញ្ជីឈ្មោះចម្ការស្វាយចំនួន៣៧ និងរោងចក្រវេចខ្ចប់ចំនួន០៥ ក្នុងនោះរោងចក្រធ្វើប្រព្រឹត្តកម្មកម្ចាត់ពងរុយចោះផ្លែស្វាយដោយប្រើចំហាយទឹកក្តៅមានចំនួន០២ និងទឹកក្តៅចំនួន០៣។ ផ្នែកស្វាយស្អុត ក៏កំពុងរីកលូតលាស់យ៉ាងឆាប់រហ័សដោយមានកន្លែងកែច្នៃថ្មីៗកំពុងត្រូវបានបង្កើតឡើង។

រូបភាពទី១ ៖ ប្រភេទស្វាយកែវមៀតដែលបាននាំចេញពីប្រទេសកម្ពុជាទៅប្រទេសចិន

អគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម (នៃក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ)⁹ បានធ្វើការសាកល្បងរយៈពេល ៣ ឆ្នាំលើពូជស្វាយដែលបាននាំចូល ហើយបានអនុញ្ញាតលើកាតសមស្របនៃអាកាសធាតុ និងដីកម្ពុជាសម្រាប់ប្រភេទពូជស្វាយដូចខាងក្រោម¹⁰៖

⁷ According to the research, mangoes are named as of different varieties in Cambodia as follows: Svay Kev Chin, Kev Lor Miet, Kev Sa Ry, Kev Lor Mut, Kev Pong Maon, Kev Moun, Kev Srouch, Kev Thlong, Kev Phum Sen, Svay Kbal Damrey, Svay Paom, Svay Yak, Svay Kiev Sang Ve, Kev La Hong, Kro Horm, Kev Leak, Svay Khtis Dong, Svay Ma Kak
⁸ Source: <https://english.cambodiadaily.com/business/cambodia-signs-mango-export-agreement-with-china-165496/>
⁹ As per GDA's Department of Subsidiary Crops these are the imported varieties adopted for exporting purpose.
¹⁰ Markets for Cambodian Crops with Promising Prospects, Bastiaan Bijl Consultancy GMBH, on behalf of CAVAC, May 2020

- Guire #82
- Tainon #1
- R2E2
- Keitt!
- Irwin
- Shan Lin
- Yuwin #6
- Three Years
- Jinh Wang, Xishi
- Red Golden Dragon
- Renong #1
- Jinh Wang, Xishi
- Narissus Mango
- Sensation

រហូតមកដល់ពេលនេះ មានកសិដ្ឋានធំមួយនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដែលត្រូវបានរាយការណ៍ថាបានដាំពូជស្វាយថ្មីៗ ទាំងនេះរួមមាន Keitt និង R2E2 ។ នៅក្នុងប្រទេសចិន R2E2 មានតម្លៃថ្លៃដោយសារមានពណ៌បៃតងជាមួយនឹងពណ៌ ក្រហមភ្លឺរបស់ស្វាយនោះ ប៉ុន្តែប្រភេទស្វាយដែលពេញនិយមនៅប្រទេសចិន គឺស្វាយកែវមៀត។

សម្រាប់អ្នកផលិត និងអ្នកនាំចេញ ការដាំដុះពូជស្វាយប្រភេទខុសៗគ្នាសម្រាប់ការនាំចេញអាចទទួលបាន អត្ថប្រយោជន៍ជាច្រើនក្រោមហេតុផលមួយចំនួនដូចជា៖ **ក)** ផ្លែស្វាយអាចត្រូវបាននាំចេញក្នុងកំឡុងខែ ដែលប្រទេស ផ្សេងទៀតមិនអាចនាំចេញទៅប្រទេសចិនបាន **ខ)** ប្រភេទពូជខុសៗគ្នាក៏អាចមានភាពខុសគ្នាបន្តិចបន្តួចក្នុងពេលវេលា ប្រមូលផល ដែលអាចមានអត្ថប្រយោជន៍ដល់ការគ្រប់គ្រងការចែកចាយផលិតផលស្រស់ ជាពិសេសជាមួយរដូវកាលដ៏ ខ្លីដូចស្វាយកែវមៀត។ ពូជខ្លះដូចជា Tommy Atkins ទុំនៅដើមរដូវក្នុងអំឡុងខែ តុលា/វិច្ឆិកា ហើយ Keitt និង Kent ទុំ នៅចុងខែកុម្ភៈ/មីនា។

ប្រតិទិនខាងក្រោមផ្តល់នូវទិដ្ឋភាពរួមនៃរដូវនាំចេញផ្លែស្វាយទៅកាន់ប្រទេសចិនពីប្រទេសនាំចេញផ្លែស្វាយសំខាន់ៗ។

ក្រាហ្វិកទី១ ៖ កាលវិភាគប្រចាំឆ្នាំនៃការផលិតកម្ម/ការនាំចូលផ្លែស្វាយទៅកាន់ប្រទេសចិន (រួមទាំងប្រទេសកម្ពុជា)

	មករា	កុម្ភៈ	មីនា	មេសា	ឧសភា	មិថុនា	កក្កដា	សីហា	កញ្ញា	តុលា	វិច្ឆិកា	ធ្នូ
កម្ពុជា												
ថៃ												
ប៊្រុយណេ												
អូស្ត្រាលី												
តៃវ៉ាន់												
ចិន												
វៀតណាម												

ប្រភព៖ TradeMap និង ប្រភពគេហទំព័រផ្សេងៗទៀត

គន្លឹះ៖ ផ្តា់ផ្តង់ច្រើន ផ្តា់ផ្តង់តិច

ក្រាហ្វិកទី២ ៖ វដ្តប្រមូលផលនៃប្រភេទស្វាយផ្សេងៗគ្នាក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

ប្រភេទស្វាយ	ខែប្រមូលផលច្រើន											
	មករា	កុម្ភៈ	មីនា	មេសា	ឧសភា	មិថុនា	កក្កដា	សីហា	កញ្ញា	តុលា	វិច្ឆិកា	ធ្នូ
១. កែវមៀត			១	១	១							
									២	២	២	
	៣	៣										៣
២. កែវចិន	១	១	១	១	១	១	១					
៣. ស្វាយថៃ						១	១	១	១			
៤. កែវ	១	១	១	១	១							
៥. ពុំសែន	១	១	១									
៦. ខ្លឹះ		១	១									
៧. ខ្លឹះធូរ					១							

សម្គាល់ស្វាយកែវមៀត៖ ១=ស្វាយប្រមូលផលតាមរដូវ ២= ស្វាយប្រមូលផលខុសរដូវទី១ ៣=ស្វាយប្រមូលផលខុសរដូវទី២

ប្រភព៖ ទីផ្សារសម្រាប់ដំណាំនៅប្រទេសកម្ពុជាដោយទទួលបានជោគជ័យ Bastiaan Bijl,CAVAC ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០ ទំព័រ ៥

១.៤ ចំណូលចិត្ត និងរសជាតិស្វាយនៅប្រទេសចិន

ប្រភេទពូជស្វាយ R2E2 ទំនងជាប្រភេទស្វាយដែលត្រូវនឹងទីផ្សារប្រទេសចិន។ ដូច្នេះប្រជាជនកម្ពុជាត្រូវសម្រេចចិត្តថាតើត្រូវដាំស្វាយកែវមៀត ឬ R2E2 ជាប្រភេទស្វាយស្រស់សម្រាប់នាំចេញទៅកាន់ប្រទេសចិន។ សូចនាករខ្លះអំពីចំណូលចិត្តអតិថិជនចិនក្នុងការជ្រើសរើសទិញផ្លែស្វាយរួមមាន៖

- ពណ៌ រសជាតិ និងភាពទុំរបស់ស្វាយ៖ ជារួមពណ៌ត្រូវបានកំណត់ថាជាលក្ខណៈសំខាន់បំផុតក្នុងការជ្រើសរើសប្រភេទផ្លែស្វាយដែលល្អបំផុតដោយសារស្វាយមានពណ៌លឿង/ទឹកក្រូចលាយពណ៌ក្រហមស្រាល។ អតិថិជនចិនចូលចិត្តទិញស្វាយនៅពេលវាទុំ ហើយសភាពទុំរបស់ស្វាយត្រូវបានកំណត់តាមរយៈការស្ទាប ពណ៌ និងក្លិនរបស់ស្វាយ។ អាជីវករមួយចំនួននៅផ្សារលក់ដុំ កាងស៊ូជាំងណាន (Gangzou Jiangnan) បានចាត់ថ្នាក់ និងវេចខ្ចប់ម្តងទៀតទៅតាមសមាមាត្រនៃពណ៌របស់ស្វាយ ហើយចាប់ពីដំណាក់កាលនេះទៅស្វាយត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងខ្សែច្រវាក់ចែកចាយត្រជាក់ តែមិនដាក់រហូតនោះទេសម្រាប់ផ្លែស្វាយដែលត្រូវចែកចាយបន្តទៅកាន់ទីក្រុងតូចៗ
- ការលក់ផ្លែឈើស្រស់តាមអ៊ិនធឺណិត គឺជាបណ្តាញដ៏សំខាន់បំផុតសម្រាប់ការលក់នៅក្នុងប្រទេសចិន។ ទោះបីជាអ្នកលក់រាយតាមអ៊ិនធឺណិតជារឿយៗអះអាងថា ពួកគេបានបង្កើតខ្សែច្រវាក់ផ្គត់ផ្គង់ត្រជាក់ក៏ដោយ តាមពិតមានតែអ្នកលក់តិចតួចប៉ុណ្ណោះទេដែលមានបរិក្ខារបែបនេះ។ ជាលទ្ធផល ការលក់ផ្លែស្វាយភាគច្រើនតាមរយៈអ្នកលក់ដុំ
- អ្នកនាំចូល និងអ្នកលក់ដុំចូលចិត្តធ្វើការជាមួយអ្នកផ្គត់ផ្គង់មួយចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះ ដូច្នេះពួកគេអាចគ្រប់គ្រងការផ្គត់ផ្គង់ឱ្យបានទៀងទាត់។